

Покровська Н. М.

к.е.н. старший викладач кафедри економіки і підприємництва,
КПІ ім. Ігоря Сікорського

АНАЛІЗ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Станом на 2024 рік, збитки України від повномасштабної війни оцінюються у понад 1,5 трильйона доларів США. Ця сума включає прямі руйнування, втрати доходів і загальний економічний спад. Економічна вартість війни включає прямі та непрямі витрати. Прямі витрати та непрямі витрати треба спочатку диференціювати, а потім оцінити (табл. 1). За даними World Bank Group загальна сума прямих руйнувань, таких як знищення інфраструктури, будівель та виробничих об'єктів, оцінюється у 152 мільярди доларів. Найбільше постраждали східні регіони України, зокрема міста Маріуполь, Бахмут, Харків та Сєверодонецьк. Останні оцінки Світового банку та українського уряду вказують на необхідність витрат 486 мільярдів доларів на відновлення економіки протягом наступних 10 років. Нагальні потреби у 2024 році оцінюються у 15 мільярдів доларів, з яких наразі забезпечено лише 5,5 мільярда. [1] Залишається значний дефіцит фінансування, що створює ризики для швидкого відновлення інфраструктури. Втрати в енергетичному секторі досягли 43 мільярдів доларів, а збитки через руйнування логістичних ланцюгів становлять 38,8 мільярда доларів.

Таблиця 1

Прямі витрати	Непрямі витрати
<p>Витрати на військові операції</p> <ul style="list-style-type: none"> – Закупівля зброї, боєприпасів, військової техніки та витрати на утримання армії. – Витрати на медичне обслуговування поранених та компенсації сім'ям загиблих. 	<p>Втрати економічної активності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Зниження ВВП через скорочення виробництва, зупинку бізнесу та падіння експорту. – Зниження податкових надходжень, що впливає на бюджет і зменшує можливості для інвестицій.
<p>Руйнування інфраструктури:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Прямі збитки від знищення доріг, мостів, будівель, промислових об'єктів. – Відновлення зруйнованих об'єктів може включати будівельні роботи та ремонтні витрати. 	<p>Порушення ланцюгів постачання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Війна може призвести до збоїв у логістиці, через що компанії втрачають можливість отримати сировину та комплектуючі.
<p>Евакуація населення та гуманітарна допомога:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Витрати на переміщення населення з небезпечних зон, забезпечення тимчасового житла та харчування. 	<p>Відтік населення та втрати робочої сили:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Міграція кваліфікованих кадрів з країни, що знижує потенціал економічного зростання в довгостроковій перспективі. – Втрата кваліфікованих працівників у ключових секторах, таких як ІТ та промисловість, створює дефіцит на ринку праці.
<p>Адміністративні витрати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Витрати на забезпечення функціонування урядових установ та на підтримання правопорядку в умовах війни. 	<p>Зростання державного боргу та інфляції:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Для фінансування військових дій країни часто змушені брати кредити, що призводить до зростання державного боргу. – Інфляція зростає через додаткові витрати та зниження обсягів виробництва, що веде до підвищення цін на товари та послуги

Непрямі витрати найскладніше прорахувати, але для цього використовуються економічні моделі та аналіз. Непрямі збитки та втрати доходів — це економічні втрати, які не є безпосередніми наслідками руйнування інфраструктури чи активів, а виникають

через збої в економічній діяльності, зниження доходів, погіршення інвестиційного клімату та інші негативні ефекти. Оцінка таких збитків є складним завданням і включає аналіз багатьох показників. Для їх розрахунку застосовують моделювання Input-Output Analysis, що аналізує вплив війни на взаємозалежні галузі економіки. Також прогнозування на основі сценаріїв, яке дозволяє оцінити потенційні втрати доходів та вплив на ВВП за різних умов. Зустрічається в наукових джерелах дослідження економічного розриву, яке оцінює різницю між фактичним і потенційним економічним зростанням, що могло б бути без війни.

Перед вторгненням Росії в лютому 2022 року очікувалося, що зростання ВВП України у 2022-2025 роках буде стабільним, на рівні **3-4% щорічно**. У **2022 році** ВВП України обвалився на **-29%**, що стало найбільшим зниженням за останні десятиліття. Непрямі збитки та втрати доходів за оцінкою Київської школи економіки (KES) через зниження ВВП та доходів підприємств оцінюються наразі у 1,2 трильйона доларів, враховуючи зниження експорту та збої у виробництві. Постраждали всі основні сектори економіки, особливо сільське господарство, енергетика та промисловість.[2] За останніми прогнозами Світового банку та інших міжнародних організацій, номінальний ВВП України досягне приблизно **190 мільярдів доларів США** у 2024 році та продовжить зростати у середньому на **4-5%** щорічно до 2028 року. Це очікується за умови стабілізації безпекової ситуації та продовження міжнародної підтримки. [3]

Таким чином, оцінка непрямих збитків є комплексним процесом, що вимагає аналізу широкого спектра даних та залучення різних методологій. Очікується, що загальні витрати на відновлення можуть зрости, особливо якщо конфлікт продовжиться. Важливим джерелом фінансування може стати конфіскація заморожених російських активів на Заході. Український уряд також розглядає залучення приватних інвестицій, що сприятиме економічному зростанню та відновленню держави.

Перелік посилань:

1. Ukraine rapid damage and needs assessment. World Bank, the Government of Ukraine, the European Union, the United Nations – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>
2. Report on losses as result of russia's military aggression against Ukraine. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/10/30.09.24_Losses_Report-eng.pdf
3. Корпоративний блог для бізнесу «Kyivstar Business Hub» – «Дослідження стану українських індустрій під час війни: наявні проблеми, стратегічні фокуси, завдання» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-z-biznesom-korotko-pro-stan-ekonomiki-ta-kompanij-na-veresen-2024>